

Kim był ostatni cesarz zachodniorzymski?

4 września 2019

Panował przez niespełna dziesięć miesięcy, jako marionetka w rękach ojca nie miał żadnego wpływu na sytuację w państwie, a obalenie jego władzy przypieczętowało rozkład Cesarstwa Zachodniorzymskiego. 31 października 475 roku, w wieku dwunastu lat, Romulus Augustulus został obwołany cesarzem.

Romulus Augustulus zrzeka się władzy na rzecz Odoakera (wyobrażenie XIX-wiecznego ilustratora)

Tak naprawdę nazywał się Flawiusz Momyllus Romulus Augustus, jednak powszechnie nazywano go sarkastycznym mianem Augustulusa, czyli „małego Augusta” („Auguścika”). Na wschodzie Grecy przeinaczali natomiast imię młodego władcy, przezywając go „Momylos”, co oznacza „mała hańba”. Wszystko te określenia miały wskazywać na jego dziecięcy wiek, brak orientacji w sprawach państwowych oraz całkowite uzależnienie od woli Orestesa, jego ojca i zarazem naczelnika wojsk cesarskich. Jak więc można zauważyć, Romulus wzbudzał wśród mu współczesnych więcej politowania niż szacunku. Warto jednak przyjrzeć się nieco bliżej tej postaci.

Urodził się około 463 roku jako syn rzymskiego patrycjusza, a miejscem przyjścia na świat była prawdopodobnie Panonia, gdyż tam, nad rzeką Sawą, znajdowały się majątki przybyłej z Rzymu rodziny. Jego ojciec, Orestes, zyskał rozgłos dzięki służbie w charakterze sekretarza przy boku Attyli. Podobno miał dwa razy udać się do Konstantynopola jako poseł władcy Hunów. Został w końcu mianowany przez cesarza Zachodu Juliusza Neposa (474–475) naczelnikiem wojsk. Po krótkim czasie zbuntował się przeciwko swojemu dobroczyńcy, zmuszając go do ucieczki do Dalmacji, a nowym władcą obwołał własnego syna, Romulusa.

Trudno powiedzieć, jak wyglądało życie chłopca przed

wstąpieniem na tron cesarski, gdyż nie traktują o tym żadne źródła. Zapewne, jak przystało na syna bogatego Rzymianina, odbierał solidne wykształcenie w domu rodzinnym. Być może przybył do Wiecznego Miasta wraz z ojcem, gdy ten został nominowany na głównego dowódcę wojsk zachodniego Imperium. Tak czy inaczej, 31 października 475 roku Orestes włożył na jego głowę diadem cesarski i odtąd Romulus formalnie stał się najważniejszą osobą w Cesarstwie Zachodniorzymskim. W rzeczywistości jednak zdawano sobie sprawę, że młody władca jest jedynie marionetką w rękach ojca, i że to Orestes jest faktycznym zarządcą państwa.

Zasięg władzy cesarza był niewielki. Pod jego kontrolą oficjalnie znajdowała się cała Italia (ale bez wysp) oraz prowincje alpejskie (część terenów obecnej Szwajcarii, Niemiec i Austrii). W Dalmacji panował wygnany Juliusz Nepos, a pozostałe obszary Imperium, zasiedlane przez coraz liczniej napływające plemiona germańskie, rządziły się właściwie same, choć tu i ówdzie funkcjonowała jeszcze rzymska administracja. Dodając do tego fakt, że sama Italia była spustoszona przez najazdy barbarzyńców, trzeba przyznać, że sytuacja wewnętrzna kraju przedstawiała się bardzo kiepsko.

W takich okolicznościach skarbiec cesarski nie był w stanie utrzymywać wojsk najemnych, złożonych przeważnie z Germanów. Kiedy więc żołnierze zażądali części ziem wielkich majątków rzymskich w ramach wypłacenia zaległego żołdu, Orestes kategorycznie odmówił. Skutkiem tego był bunt armii i wybranie własnego króla, którym został Odoaker, jeden z dowódców, cieszący się sporą popularnością wśród towarzyszy broni.

Dalszy ciąg wydarzeń przebiegł bardzo szybko. Siły Orestesa zostały pokonane pod Ticinum, a jego samego dopadnięto w Placencji. Bezbronny Romulus Augustulus był zdany całkowicie na łaskę Odoakera. Ten zaś, gdy przybył do Rzymu 4 września 476 roku, zamiast rozprawić się krwawo z małoletnim cesarzem, zachował się wspaniałomyślnie i darował mu życie. Wprawdzie rozkazał oddać insygnia władzy, ale samego Romulusa oraz jego

bliskich puścił wolno. Nadto obdarzył go majątkiem ziemskim w pobliżu Neapolu i nakazał wypłacanie rocznej renty w wysokości 6000 solidów (mniej więcej tyle wynosił dochód roczny rzymskiego senatora). Były już władca zamieszkał w willi Castellum Lucullanum. Cesarstwo Zachodniorzymskie przestało istnieć, choć trzeba pamiętać, że nikt nie zdawał sobie wtedy z tego sprawy.

Dalsze losy Romulusa Augustulusa są owiane tajemnicą. Bardzo możliwe, że żył jeszcze długo po abdykacji i pobierał wynagrodzenie od Odoakera oraz jego następców. Wskazuje na to pochodzący z 507 roku list Kasjodora, rzymskiego historyka i filozofa, a także kanclerza na dworze Teodoryka Wielkiego. Urzędnik króla ostrogockiego potwierdza w nim wypłacanie renty osobie o imieniu Romulus. Bardzo prawdopodobne, że jest nią właśnie były cesarz. Natomiast data śmierci Augustulusa jest nieznana. Przyjmuje się, że zmarł on przed przywróceniem władze bizantyjskiej w Italii w 536 roku.

Jak na ironię, ostatni władca zachodniorzymski nosił imiona legendarnego założyciela Rzymu oraz pierwszego cesarza i twórcy ustroju imperium. Nie zdołał uratować państwa od ostatecznego upadku, choć trudno go za to winić. Można powiedzieć, że sam był ofiarą tragicznej sytuacji, jaka panowała w kraju. Utracił władzę, ale zachował życie, co wśród życiorysów poszczególnych cesarzy rzymskich uchodzi raczej za ewenement. Wraz z jego panowaniem zakończyła się epoka starożytności, a nastąpiły czasy wczesnego średniowiecza.

Autorstwo: Tomasz Kozubek

Źródło: Histmag.org

Licencja: [CC BY-SA 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/)

Bibliografia

1. Krawczuk Aleksander, „Poczet cesarzy rzymskich”, Warszawa 1986.

2. „Romulus Augustulus” [w:] „Encyclopaedia Britannica”,
dostęp: 21 października 2015 roku,
<http://www.britannica.com/biography/Romulus-Augustulus>.

„Romulus Augustulus (463 – po 507 n.e.)” [w:] „Imperium
Romanum. Historia antycznego Rzymu”, ddostęp: 21 października
2015 roku,
http://www.imperiumromanum.edu.pl/biografie/romulus-augustus
/.